

UiO : **Institutt for offentlig rett**

Det juridiske fakultet

Lovgivning og lovspråk i det 21. århundre

Lovkonferansen 2019

Førsteamanuensis Jon Christian Fløysvik Nordrum

Institutt for offentlig rett/UiO

 @jcfnordrum

#lovkonferansen

Med lov skal landet byggjast

A Government of Laws and Not of Men

Tre utfordringer

- Lager vi lover på en god måte, bygger lovene på et godt nok kunnskapsgrunnlag?
- Det er vanskelig for borgerne å forstå lovgivning og forvaltning
- Hvilken betydning har den teknologiske transformasjonen for vår måte å lovgi på og lovens utforming?

Utfordring 1: Bygger vi på kunnskap?

OECD Reviews of Regulatory Reform

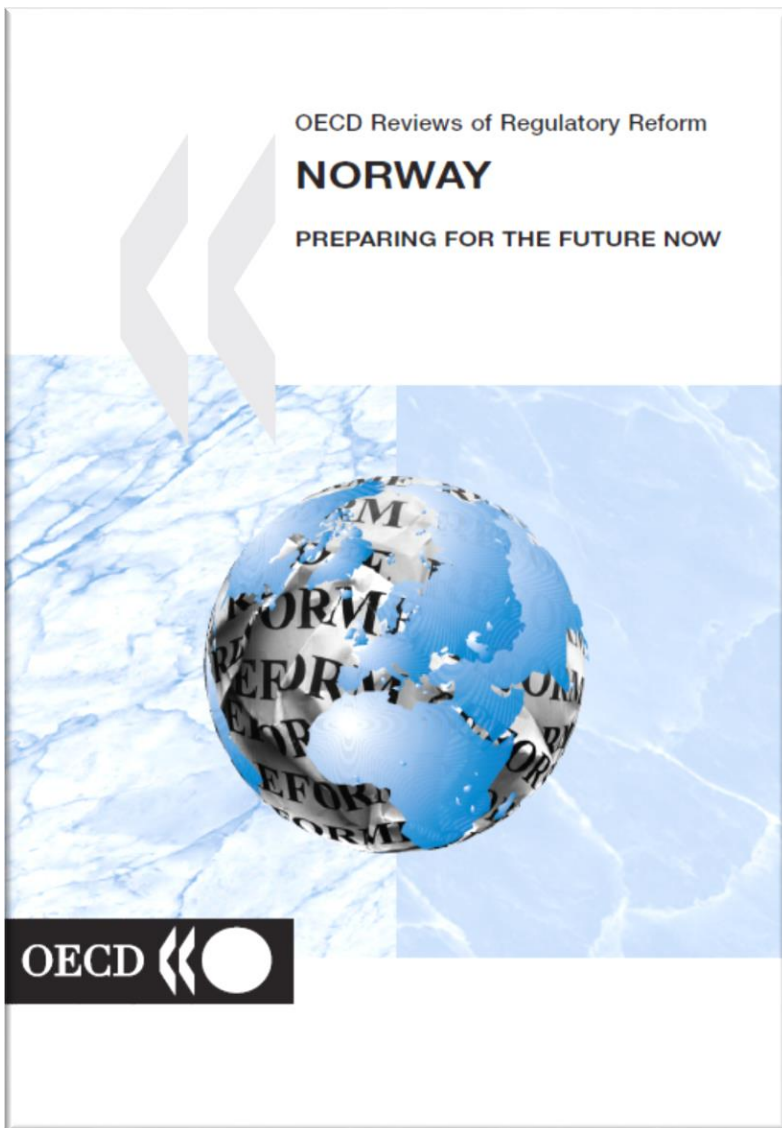
NORWAY

PREPARING FOR THE FUTURE NOW

OECD

Evidensbasert lovgivning

Another marked institutional feature is a political and societal culture characterised by consensus building. There is widespread participation in decision-making, a search for consensus, and institutionalised contact arrangements among government, employers and the unions.

Consensus-building tends to promote gradual rather than rapid change and reduces conflict. Pragmatic solutions are favoured. Norway makes extensive use of preparatory committees with broad participation to build consensus wherever possible.

OECD Reviews of Regulatory Reform
NORWAY
PREPARING FOR THE FUTURE NOW

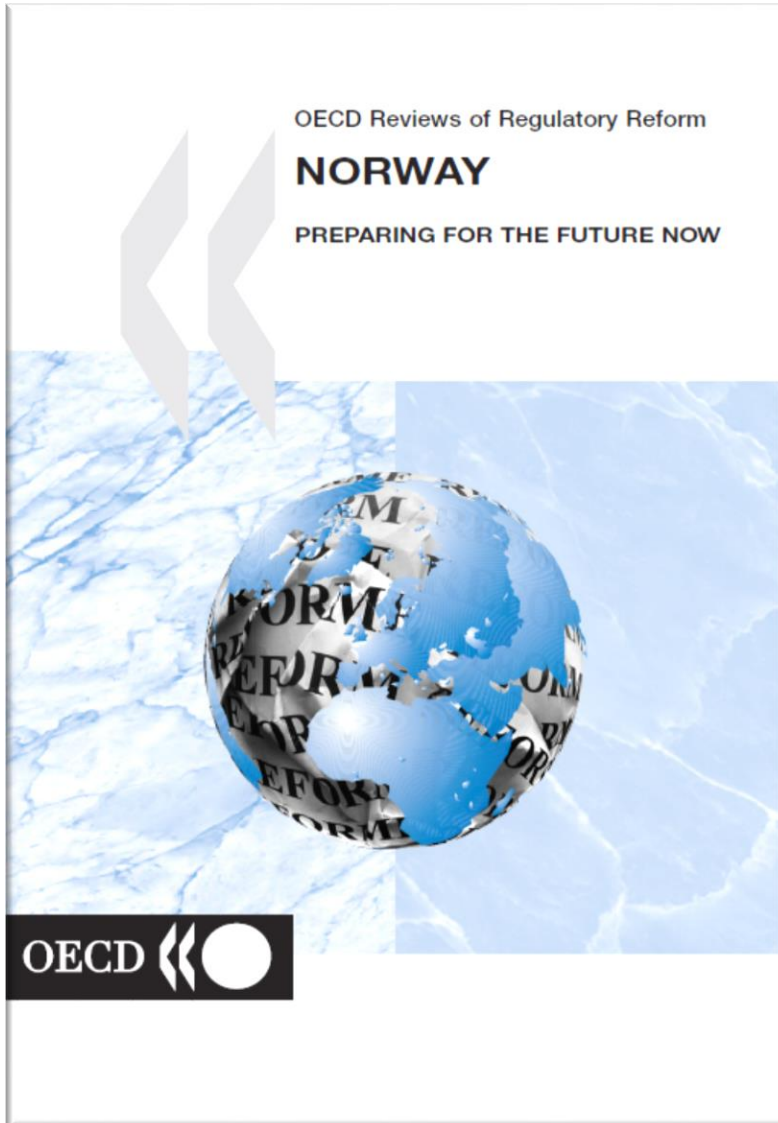
OECD

put more effort into ex ante analysis of prospective regulation, which would deepen understanding of the positive (as well as negative) impact of regulation in achieving public policy goals.

...

The tradition of consensus-based decision making is likely to come under strain from this approach, which emphasises **evidence-based decision making**. But decisions are likely to be more durable and effective. A stronger and centrally driven policy also needs corresponding institutional change at the centre.»

2003

2015

Indicators of Regulatory Policy and Governance

Laws and regulations govern the everyday life of business and citizens and help achieve policy objectives such as economic growth, social welfare and environmental protection. Regulatory policy strengthens the quality of laws and regulations through a wide range of tools, and is thus a potent means for stimulating economic activity and promoting well-being.

The Indicators of Regulatory Policy and Governance (IREG) present up-to-date evidence of OECD member countries' regulatory policy and governance practices advocated in the [2012 Recommendation of the Council on Regulatory Policy and Governance](#). They cover in detail three principles of the *2012 Recommendation*: stakeholder engagement, Regulatory Impact Assessment (RIA) and *ex post* evaluation, and provide a baseline measurement to track countries' progress over time and identify areas for reform. The indicators will be updated every 3-4 years.

The IREG indicators are available for 2015 and 2018 and feed into the [OECD Regulatory Policy Outlook](#) series. Access the countries' composite indicator scores on [OECD.stat](#) to check out the scores for primary laws and subordinate regulations in the areas of stakeholder engagement, regulatory impact assessment and *ex post* evaluation.

Access the complete [database](#) of countries' [survey answers that form the basis of the composite indicators](#) for an advanced search by country and/or by topic.

Based on the established [OECD IREG methodology](#), the Indicators of Regulatory Policy and Governance for Latin America 2016 provide an up-to-date overview of regulatory systems in selected Latin American countries. Check out the results [here!](#)

OECD is interested in learning about research conducted on the basis of these indicators. Please do not hesitate to share any research results based on this data with [Rebecca Schultz](#).

Content and scope

Topics and scope of the data.
• [Find out more](#)

Publications and analysis

OECD Regulatory Policy Outlook series and other publications
• [Find out more](#)

Country profiles

Country profiles and indicator results
• [Find out more](#)

Composite indicators

RIA, stakeholder engagement and *ex post* evaluation composite indicators
• [Find out more](#)

Source of the indicators

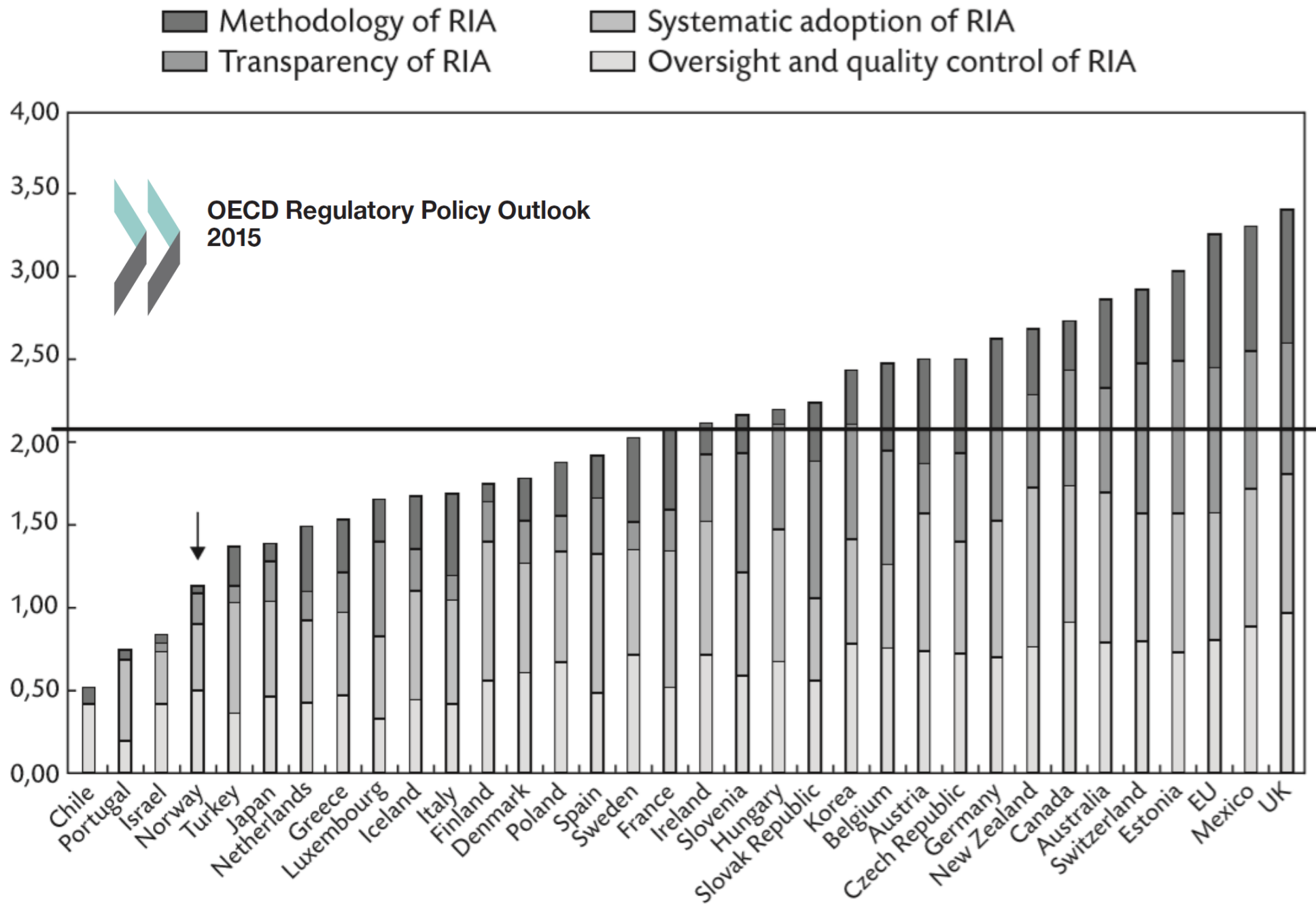

Regulatory Indicators survey
• [Find out more](#)

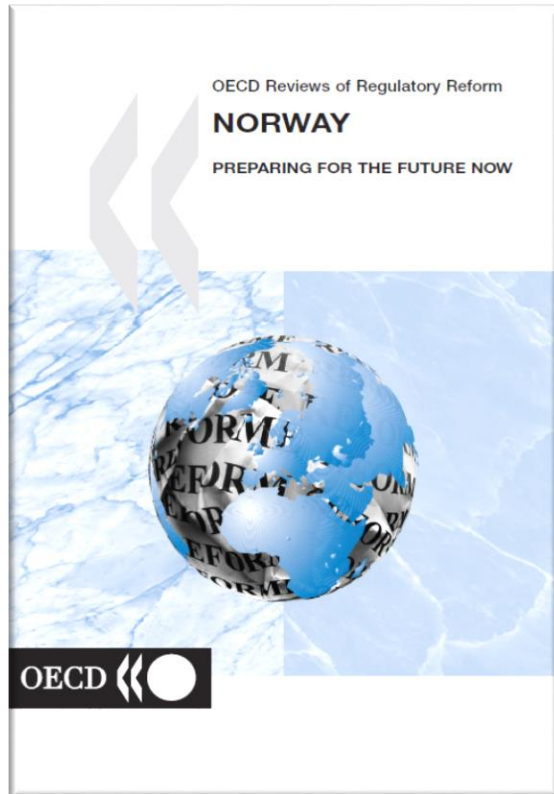
Previous indicators (1998-2008/09)

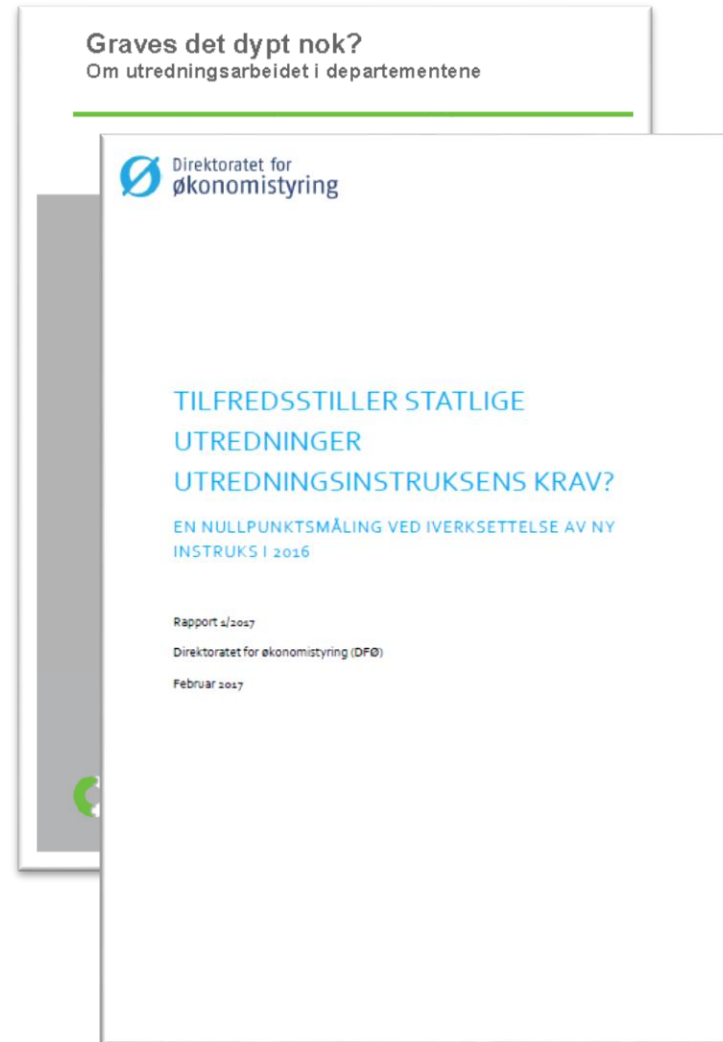
Indicators of Regulatory Management Systems (RMS)
• [Find out more](#)

Internasjonal kritikk

Norsk kritikk

Norsk reform

I granskinger utført av Difi, Riksrevisjonen og OECD er kvaliteten på konsekvensvurderingene når nytt regelverk fremmes, bl.a. for næringslivet, blitt kritisert. Kgl. res. 11. des. 2015 nr. 1903 (Regelråd)

11th OECD Conference on Measuring Regulatory Performance

OSLO 13-14 JUNE 2019

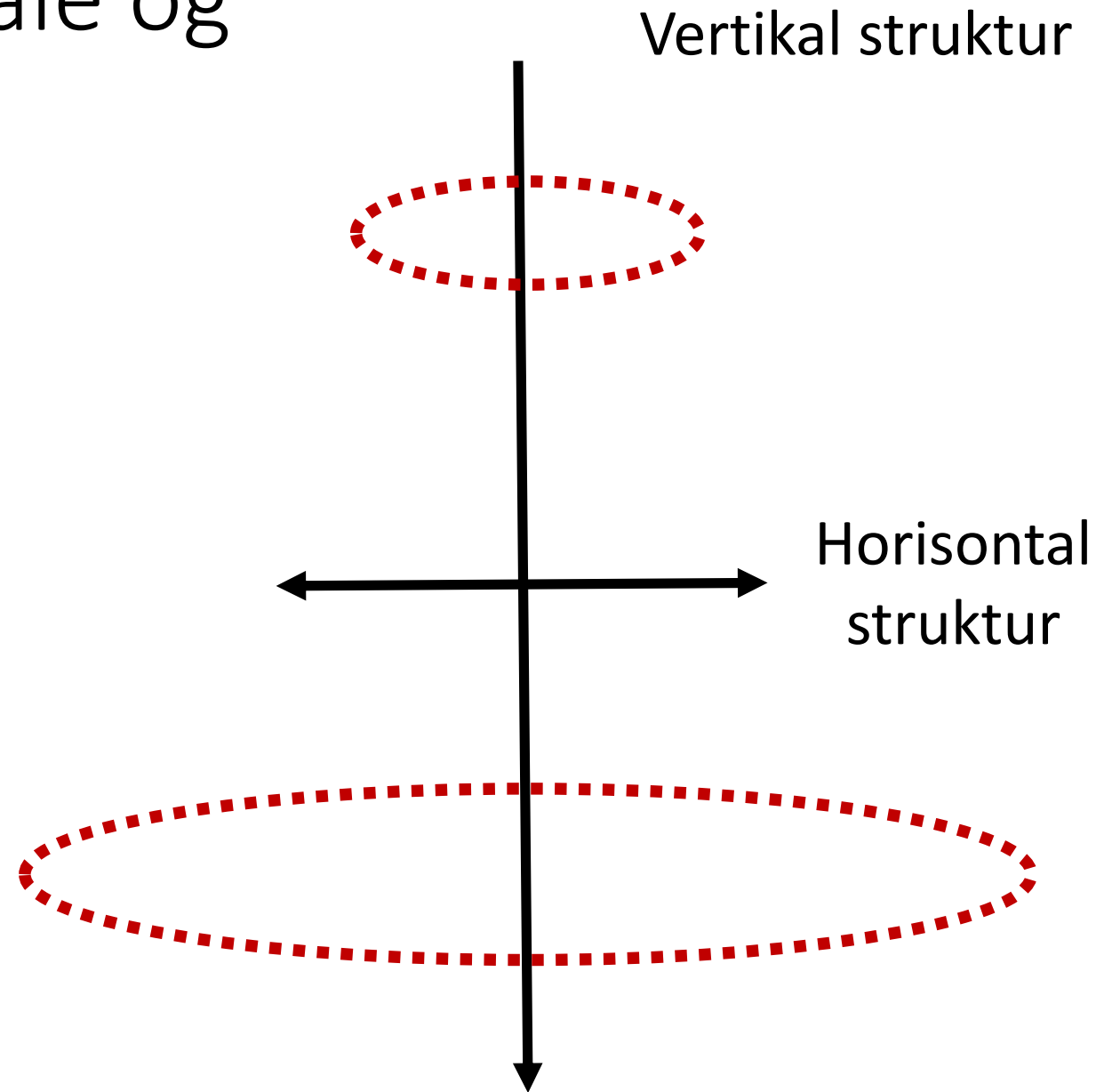

the **future** of law-making

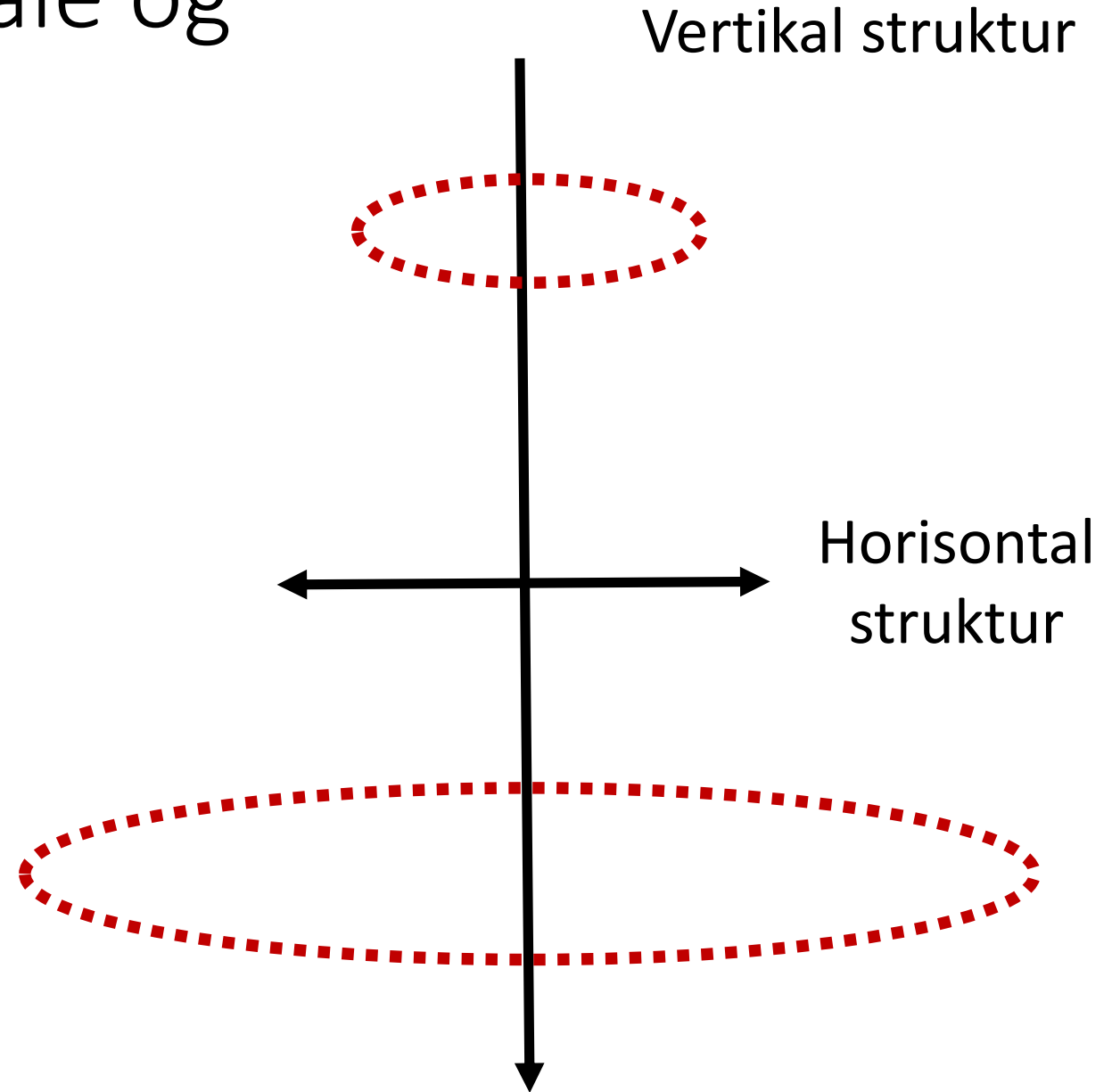
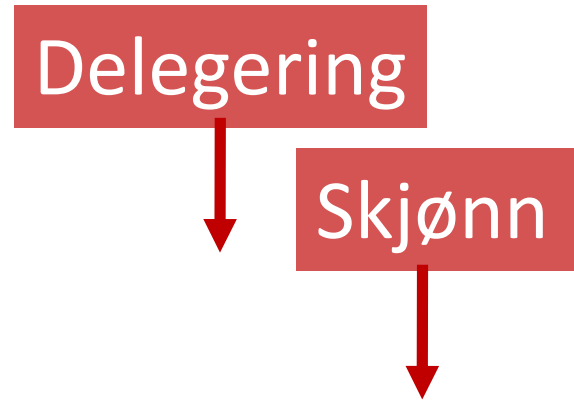

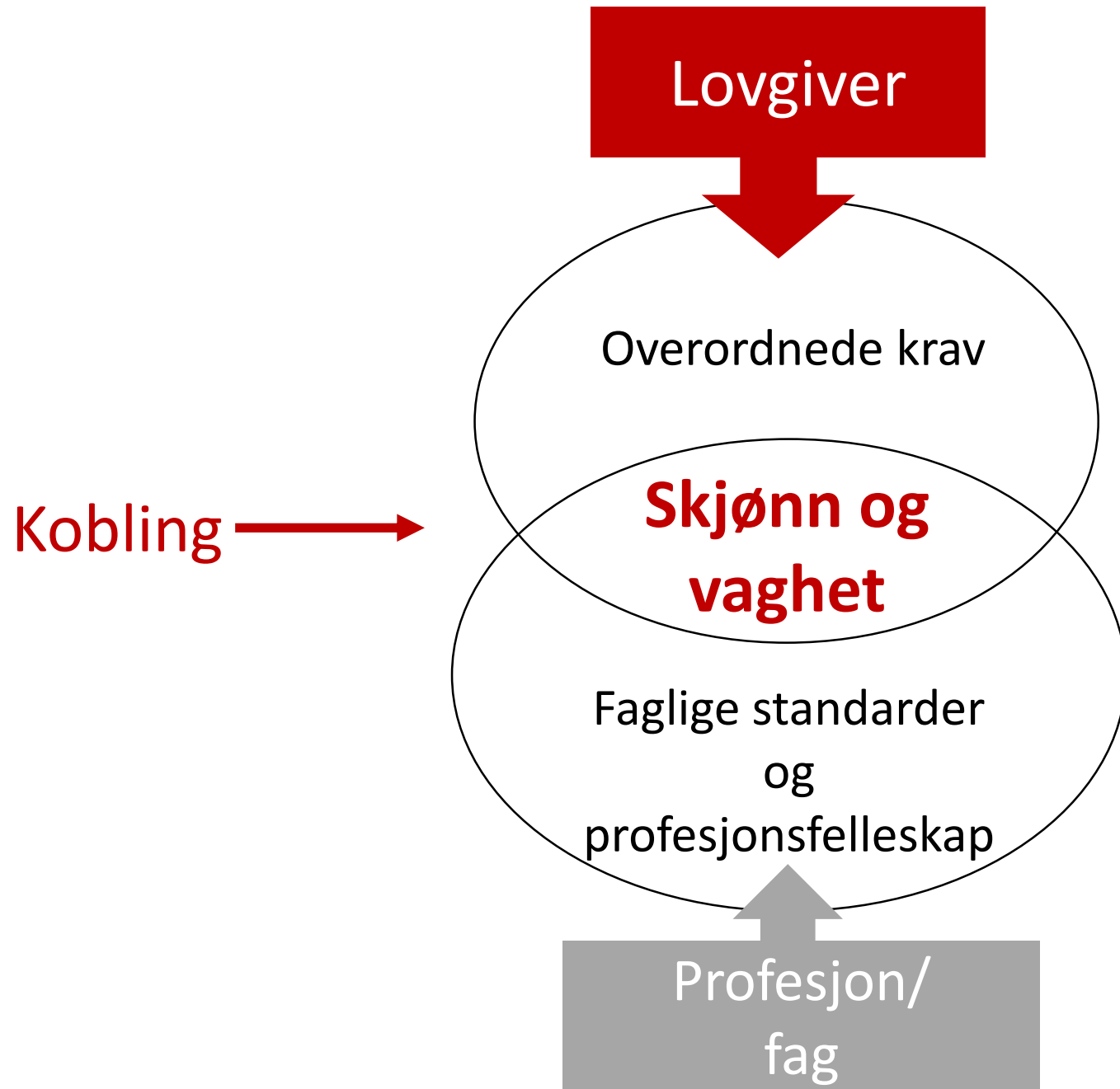
Rettssystemets horisontale og vertikale struktur

Hvem skal bestemme hva,
når og på hvilken måte?

Rettssystemets horisontale og vertikale struktur

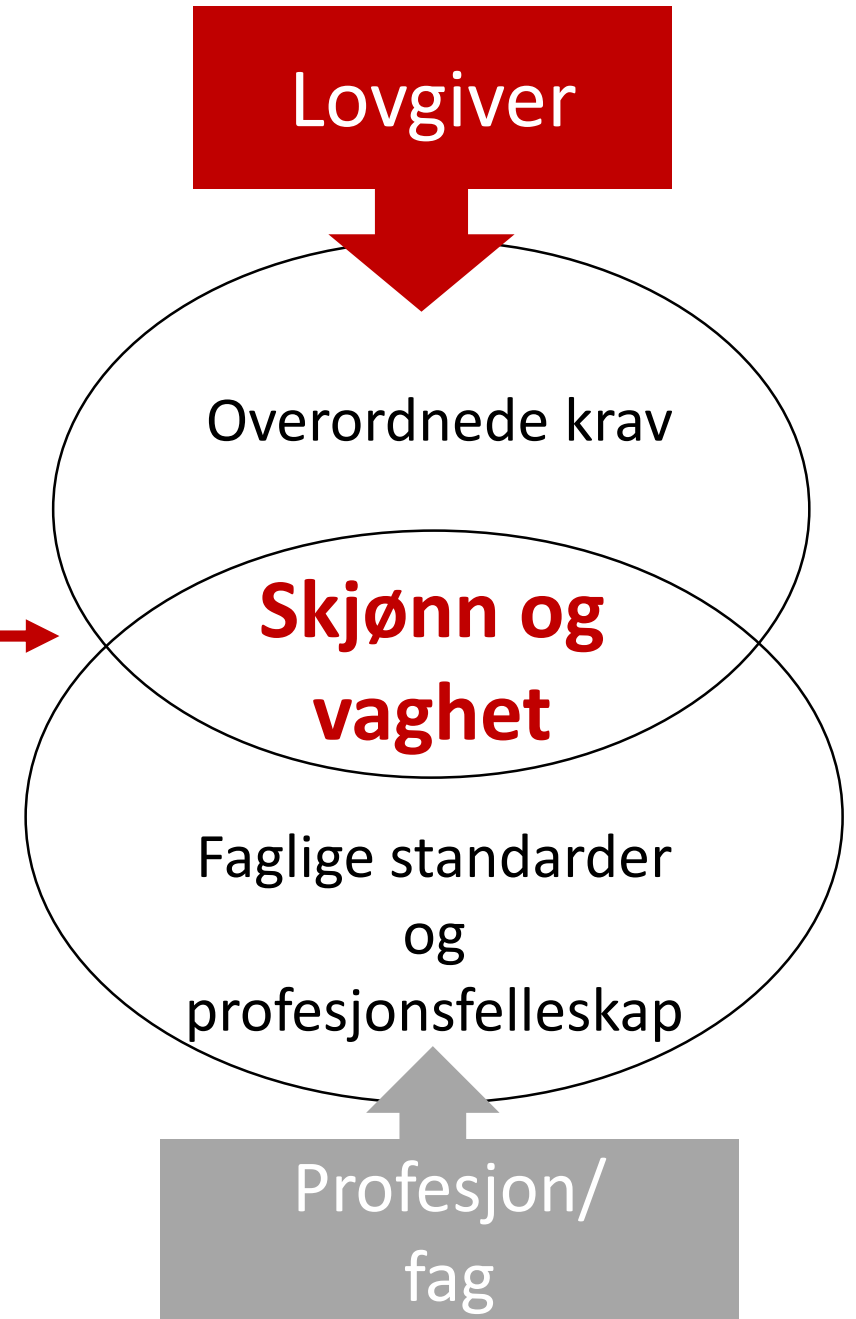

Hvilke betingelser må være oppfylt for en vellykket henvisning («**kobling**») til faglig skjønn i lovgivningen?

- Velutviklede systemer for faglig «avklaring»
- Velutviklet profesjonsfelleskap
- Gjensidig rolleforståelse
- Åpenhet, dialog, samarbeid, tillit

Kobling →

Forberedelse

Lovvedtak

Forvaltning

Lovutvalg

Høring

Faglig sekretariat

Lovgiver

Overordnede krav

Skjønn og vighet

Faglige standarder og profesjonsfelleskap

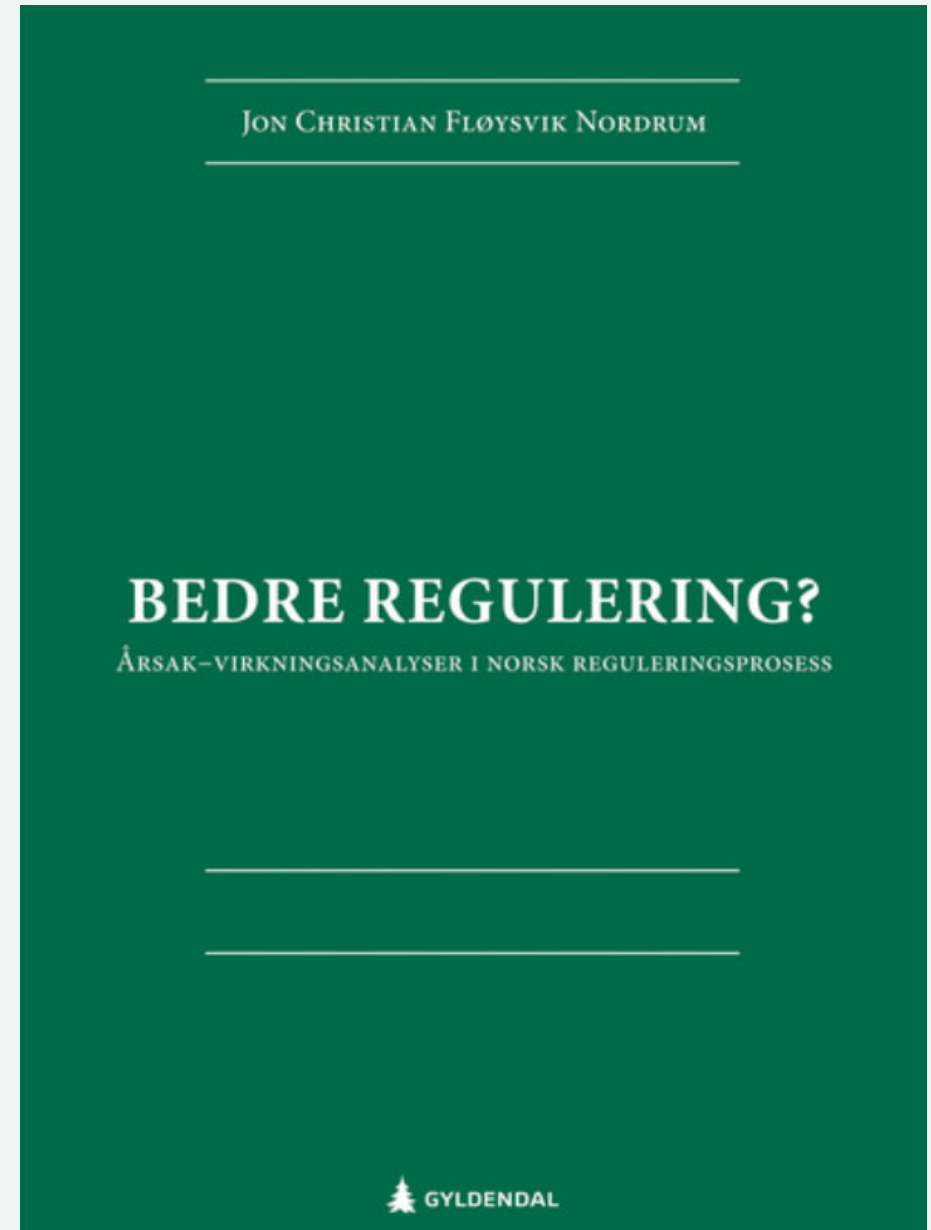
Profesjon/fag

Forsknings- og kunnskapsmiljøer

Bør vi følge OECDs anbefalinger?

- Målingene og anbefalingene tar ikke hensyn til særegenheter ved vårt reguleringsystem
 - Delegering
 - Bruk av vaghet og skjønn
 - Annen bruk av kunnskap
- OECDs metode bygger på spørreundersøkelser som det viktigste kunnskapsgrunnlaget
- Vi bør stille andre spørsmål til vår modell
- For en analyse av mulighetene for å årsaks-virknings-analysere lovgivning, se Nordrum (2019)

Bør vi følge OECDs anbefalinger?

- Målingene og anbefalingene tar ikke hensyn til særegenheter ved vårt reguleringsystem
 - Delegering
 - Bruk av vaghet og skjønn
 - Annen bruk av kunnskap
- OECDs metode bygger på spørreundersøkelser som det viktigste kunnskapsgrunnlaget
- Vi bør stille andre spørsmål til vår modell
- For en analyse av mulighetene for å årsaks-virknings-analysere lovgivning, se Nordrum (2019)

Svakheter ved spørreundersøkelser

- Det er ikke lett å analysere virkninger av lover
- Det primære datagrunnlaget i OECDs modell er ulike former for spørreundersøkelser (beste-praksis)
- Hvem skal man spørre og hva skal man spørre om?
- Verken eksperter eller bedrifter er gode på å anslå fremtidige virkninger presist

Bør vi følge OECDs anbefalinger?

- Målingene og anbefalingene tar ikke hensyn til særegenheter ved vårt reguleringsystem
 - Delegering
 - Bruk av vaghet og skjønn
 - Annen bruk av kunnskap
- OECDs metode bygger på spørreundersøkelser som det viktigste kunnskapsgrunnlaget
- Vi bør stille andre spørsmål til vår modell
- For en analyse av mulighetene for å årsaks-virknings-analysere lovgivning, se Nordrum (2019)

Utfordring 2: Klarspråk

Lovleseren

1. Leseren må **forstå** at rettsregler kan være relevante
2. Leseren må **finne** lovbestemmelsene (regelleting)
3. Leseren må **tolke** og **forstå** lovbestemmelsene (tolking)
4. Leseren må **anvende** lovbestemmelsene på sin sak (subsumsjon)

Utfordring 2: Klarspråk

Lovleseren

1. Leseren må **forstå** at rettsregler kan være relevante
2. Leseren må **finne** lovbestemmelsene (regelleting)
3. Leseren må **tolke** og **forstå** lovbestemmelsene (tolking)
4. Leseren må **anvende** lovbestemmelsene på sin sak (subsumsjon)

Lovleseren

1. Leseren må **forstå** at rettsregler kan være relevante
2. Leseren må **finne** lovbestemmelsene (regelleting)
3. Leseren må **tolke** og **forstå** lovbestemmelsene (tolking)
4. Leseren må **anvende** lovbestemmelsene på sin sak (subsumsjon)

Lovspråket

- Inngår et system, med vertikal og horisontal struktur
- Ulike deler av systemet er vedtatt til ulik tid
- Begrepene innskrenkes, utvides, endres og presiseres gjennom beslutninger på ulik tid, og på ulikt nivå
- Begreper utvikles over tid

Lovleseren

1. Leseren må **forstå** at rettsregler kan være relevante
2. Leseren må **finne** lovbestemmelsene (regelleting)
3. Leseren må **tolke** og **forstå** lovbestemmelsene (tolking)
4. Leseren må **anvende** lovbestemmelsene på sin sak (subsumsjon)

Generell

Individuell

Lovleseren

1. Leseren må **forstå** at rettsregler kan være relevante
2. Leseren må **finne** lovbestemmelsene (regelleting)
3. Leseren må **tolke** og **forstå** lovbestemmelsene (tolking)
4. Leseren må **anvende** lovbestemmelsene på sin sak (subsumsjon)

**Tverrvitenskapelig
forskning**

Digital skifte

Digitalt skifte

Lærende maskiner.
Store data. Roboter.
Automatikk.
Datakraft.

 Digitaliseringskonferansen

MED DATA SKAL LANDET BYGGES

—
11.–12. JUNI 2019

Thon Congress Gardermoen

Montasje bygger på original fra Colorbox

Digital rettsstat

Lærende maskiner.
Store data. Roboter.
Automatikk.
Datakraft.

Adopted at the 31st plenary meeting
of the CEPEJ (Strasbourg, 3-4 December 2018)

The five principles of the Ethical Charter on the Use of Artificial Intelligence in Judicial Systems and their environment

1

Principle of respect for fundamental rights: ensure that the design and implementation of artificial intelligence tools and services are compatible with fundamental rights.

2

Principle of non-discrimination: specifically prevent the development or intensification of any discrimination between individuals or groups of individuals.

3

Principle of quality and security: with regard to the processing of judicial decisions and data, use certified sources and intangible data with models elaborated in a multi-disciplinary manner, in a secure technological environment.

4

Principle of transparency, impartiality and fairness: make data processing methods accessible and understandable, authorise external audits.

5

Principle "under user control": preclude a prescriptive approach and ensure that users are informed actors and in control of the choices made.

OECD AI Principle #2

AI systems should be designed in a way that respects the rule of law, human rights, democratic values and diversity, and they should include appropriate safeguards to ensure a fair and just society.

OECD AI Principle #3

There should be transparency and responsible disclosure around AI systems to ensure that people understand AI-based outcomes and can challenge them.

Digital velferdsstat

NAV samler uhorvelig med informasjon: «Hendelsesstrømmer»

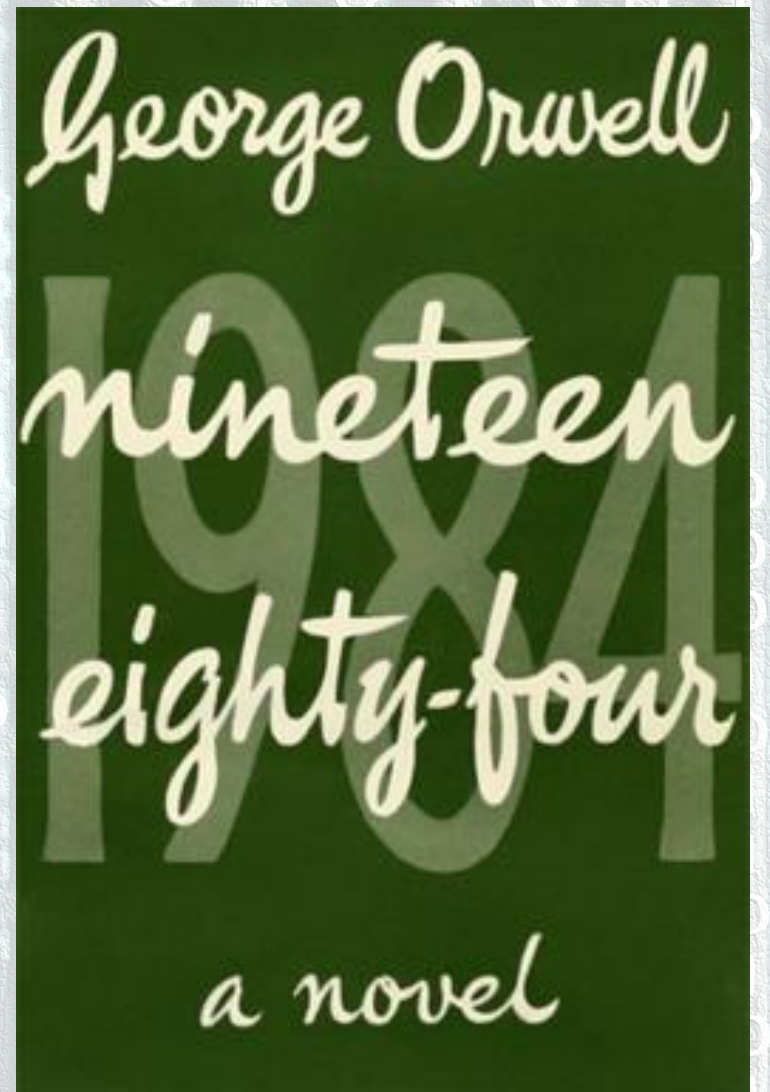
Rollefigurene *Eno* og *Arkitekten* fra *The Matrix Reloaded* (2003) og *The Matrix Revolutions* (2003).

Sannhet og rett

He who controls
the past, controls
the future; and he
who controls the
present, controls
the past.

DIGITALISERINGSSTYRELSEN

Vejledning om
digitaliseringsklar
lovgivning

Maj 2018

2018

Digitaliseringsklar lovgivning

Princip 3: Muliggør **automatisk sagsbehandling**.

...

Det indebærer bl.a., at lovgivningen i udgangspunktet udformes, så der **anvendes objektive kriterier**, hvor det vurderes relevant og med klare og entydige begreber samt **fællesbegreber** frem for **særbegreber**.»

..

Komplekse regler med **mange skøn** og **undtagelser** er vanskelige at administrere og kan **hindre** en tilstrækkeligt effektiv eller digital myndighedsbetjening.

Hva er riktig nivå for digitaliseringsklargjøring?

- Presise regler
- Uten skjønn
- Entydige begreper

Lov

Forskrift

Standarder

Prinsipielt og overordnet

Betryggende rammer for digitalisering

- Standardisere skjønn
- Gode oversettelser
- Omsette skjønn i algoritmer
- Håndtere begrepsinkonsistenser
- God saksbehandling

Lov

Forskrift

Standarder

NOU Norges offentlige utredninger 2019:5

Ny forvaltningslov

Lov om saksbehandlingen i offentlig forvaltning
(forvaltningsloven)

NOU Norges offentlige utredninger 2019:9

Fra kalveskinn til datasjø

Ny lov om samfunnsdokumentasjon og arkiver

Lov

Forskrift

Standarder

Hvor presist skal lovgivningen
utformes?

Tverrfaglig samarbeid og forskning

SERI fyller 50 år - Jubileumsbok!

Senter for rettsinformatikk og utviklingen av retten i det digitale Norge

Den 16. mars 2020 fyller Senter for rettsinformatikk 50 år. Da senteret ble etablert var digitaliseringen av Norge i sin spede begynnelse. Likevel så man allerede da behov for rettslig regulering av «elektronisk databehandling» (edb) og hvilke muligheter datateknologien ga for å utvikle hjelpemidler for juridisk arbeid.

Knut S. Selmer og Jon Bing grunnla SERI i 1970

AUTOMATISERINGSVENNLIG LOVGIVNING

AV AMANUENSIS JON BING

1. Innledning

Lover, forskrifter o.a. inneholder ofte anvisning på at bestemte beslutninger skal eller kan treffes når bestemte saksforhold foreligger. Hvis en person blir ufør, har han krav på uførepensjon som beregnes på grunnlag av en rekke kriterier, f.eks. uføregraden, folketrygdens grunnbeløp, tidligere inntekt osv. Hvis man ansetter en person, skal man betale ham lønn i henhold til en tariffavtale, og ved utbetalingene trekke skatt, pensjonsinnskudd o.a.

Når man velger som eksempel lover eller avtaler som forutsetter at et beløp skal beregnes på grunnlag av flere, nokså klart bestemte kriterier, er det lett å se hvor fristende det kan være å automatisere denne utregningen. Systemer som tar sikte på helt eller delvis å automatisere beslutningsprosesser styrt av rettslige normer, velger jeg å kalle med et fellesnavn «deontiske systemer».

Litteratur: Jon Bing: Forlagsavtalen, Oslo 1975; Jon Bing og Trygve Har-formation Systems, Oslo 1977; Ragnar Dag Blekeli: ndling — et teoribidrag i Ragnar Dag Blekeli og om individ og informasjonsbehandling, Skriftserien vind-Harald Bolstad og Olav Hauge: Rapport fra til den danske lovmodellen, Institutt for informa- i Bergen 1976; Wolfgang E. Burhenne og Klaus 1970—76; Bernt Bühneman: Automation und Ge-Probleme «Automationsgerechter» Gesetzgebung i tidt, Karlsruhe 1976; J. G. Byrgesen: SISYFOS — IBM Customer Executive Seminar on Social Secu-Eckhoff: Rettskildelære, Oslo 1971; Torstein Eck-y: Rettssystemer, Oslo 1976; Herbert Fiedler: Wand-rechten Rechtssetzung» i DVR 1972—73; Herbert

TIDSSKRIFT for RETTSVITENSKAP

Hovedredaktør

BIRGER STUEVOLD LASSEN
MAGNUS AARBAKKE

Nordisk redaksjonskomité

BERNT HJELLE (Danmark) · MATTI YI SÄLÄO (Finland)
ÅRMANN SNÆVARR (Island) · KNUT S. SELMER (Norge)
LOUKE SCHMIDT (Sverige)

Redaksjonsleder

FREDRIK ZIMMER

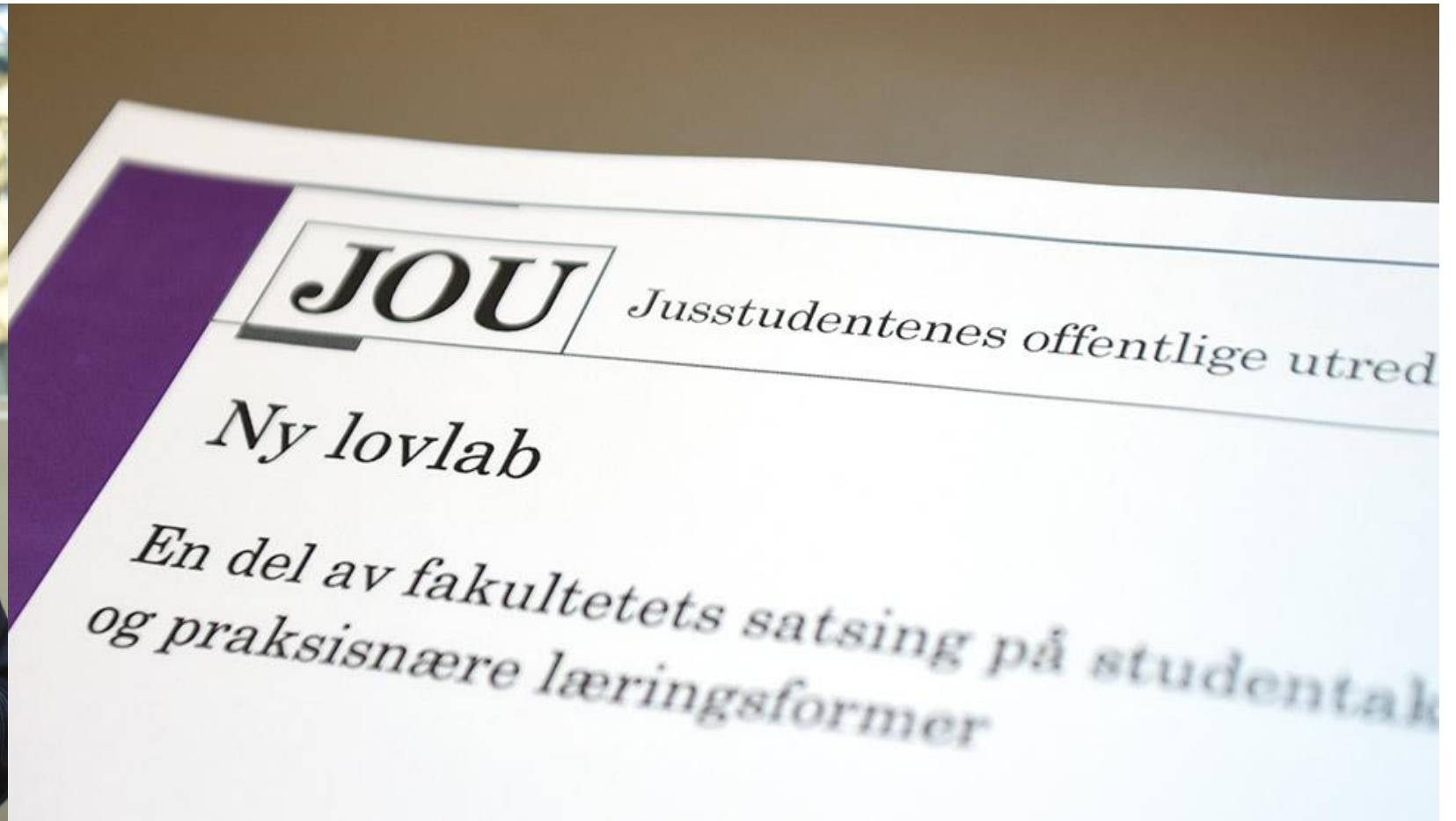
Redaksjonsmedlem

VIGGO HAGSTRÖM

1977 — ÅRGANG 90

UNIVERSITETSFORLAGET — OSLO

Lovlab og JOU (Jusstudentenes Offentlige Utredninger)

NAV Seksjon Informasjonsforvaltning

NAV Seksjon Informasjonsforvaltning samarbeider høsten 2019 med studentene i Logivningslære om en JOU om hendelsesorientert forvaltning.

Mandat for JOU om hendelsesorientert forvaltning

Bakgrunn for oppdraget

[Digital Agenda for Norge \(Meld.St 27\)](#) stadfester at det offentlige skal tilby offentlige tjenester med brukeren i sentrum, at det skal lages helhetlige digitale tjenester og at bruker skal levere informasjon til forvaltningen kun en gang. Dette skal gjøres for å gi en brukerrettet og effektiv forvaltning. I tillegg pekes det på at man gjennom bruk og viderebruk/gjenbruk av data i offentlig sektor vil bidra til verdiskaping både innenfor og utenfor offentlig sektor.

Teknologien åpner for nye måter å levere tjenester og ytelser på, der man ved hendelser automatisk fanger oppdaterte data og kan agere automatisk på bakgrunn av disse. Et trivielt eksempel er barnetrygd som utbetales automatisk på bakgrunn av fødselsmelding. Det finnes lignende ønsker rundt tildeling av barnehageplass.

#lovlab

Foto: pixabay.com

God konferanse

- Vær spørrende, nysgjerrig
- Ta videreutdanning, her og andre steder
- Del det dere kan og det dere ikke kan
- Prat med samfunnsvitere, tekstvitere, teknologer og informatikere
- Samarbeid med universitetet!
- Kast ut ideer og problemstillinger!
- Hjelp oss, og la oss hjelpe dere!

#lovkonferansen

@lovkonferansen

UiO : Det juridiske fakultet

Lovkonferansen 2019: Om lovgivning, lovspråk og lovforvaltning

Temaet for konferansen er utfordringer ved lovgivning i det 21. århundre. Blant spørsmålene som tas opp er hva som er bra og hva som kan forbedres ved den norske lovgivningsmodellen, hvordan vi kan nå målsettingen om et bedre lovspråk og hvordan vi på en god måte kan digitalisere lovgivning og forvaltning.

Konferansen er særlig aktuell for jurister, samfunnsvitere, språkvitere, teknologer, informatikere og andre som arbeider med utvikling og forvaltning av regelverk i forvaltningen eller i akademia.

Tid og sted: 4. juni 2019 09:00 - 5. juni 2019 17:00, [Universitetets aula og Gamle festsal i Domus Academica, Karl Johans gate 47](#)

[Legg til i kalender](#)

Foto: UiO/Anders Lien